

Bestyrelsens beretning

ved Landøkonomisk Selskabs ordinære generalforsamling, fredag d. 10. december 2021 kl. 13.00 i Skovridersalen på Holmegaard Gods

Velkommen: Der skal lyde en varm tak til alle deltagende – gæster – politikere – presse og medlemmer. Det er virkelig glædeligt, at vi – i modsætning til i fjor – kan mødes fysisk.

Beretningen er et tilbageblik på det forgangne år og der er en nær sammenhæng mellem beretning og de PowerPoints, som præsenteres. Tanken hermed er, at den enkelte af Jer kan dykke ned i emner af særlig interesse ved at sammenholde beretning og PowerPoint-henvisning.

Øvrige medlemsarrangementer: Vi er nu ved generalforsamlingen og et forårsmøde måtte vi se langt efter. Udflugt i sensommeren turde vi ej heller gennemføre på grund af Corona. I stedet havde vi en faglig eftermiddag d. 13. oktober (PP 1: Invitation til medlemsmøde d. 13.10.21). På dette møde fortalte Investering & Tryghed om formueforvaltning og forventninger til investeringsklima, Landbrug & Fødevarer fortalte om klimakreditter og Bæredygtig Jagt fortalte om udfordringer ved opdræt og udsætning af fuglevildt.

Stor tak til indlægsholderne for interessante betragtninger og informationer.

Desuden har vi planer om et ungdomsseminar i samarbejde med Danske Bank og det må blive, når forholdene er dertil.

Endelig har Selskabet været vært ved et 4-dels kursus om udvikling af oplevelses-økonomi på kombinerede ejendomme, hvor der søges mod andre indtægter. Kurset har været dygtigt foranstaltet af Helena Nymann og Nicolai Tillisch og bistået af Vibeke Snedgaard Rafaelsen. Der har været stor tilslutning og erfaringerne er brugt til at gentage og videreudvikle kurset her i vinter (PP 2: Kursus i Oplevelsesøkonomi).

Høsten 2021: I efteråret 2020 var der ideelle forhold for tilsåning og da vinteren var mild – også regnfuld – stod der afgrøder i nærmest perfekt konstitution ved forårets vækststart. April var den koldeste i 35 år. Da vi kom til maj, indtraf en voldsom tørke og høje temperaturer. Dette må have ramt både byg og hvede-udbytterne. Men oven i ramte den såkaldte skarp øjeplet i hveden. Den kan man ikke behandle mod. Udbyttet reduceres mellem 10 – 20 % og derfor blev høsten af korn ikke særlig stor.

Det er tankevækkende (PP 3: Landbrugsavisen, 20.11.21: Danmark er stadig korn-eksportør), at tørke i maj og en svamp i akset kan få den konsekvens, at Danmark med nød og næppe forbliver som nettoeksportør af korn.

Økonomi: Vi ser tilbage på to (PP 4: JyllandsPosten, 12.07.21, Landmænd fik rekordindtjening) og nu tre komfortable år for planteavl - gode høstresultater i både '19 og '20. Tilmed har priserne været fornuftige - navnlig i 2021. Skræks scenariet med priser under 100 kr. for en tønne korn grundet gode udbytter, er udeblevet. Vi har fast praksis for at holde kornpris op mod råolie (PP 5: Landbrug & Fødevarer, 06.12.21, Kornpris vs. rå-olie) og nu er korrelationen meget iøjnefaldende.

Vi har tillige praksis med at kigge ind i de analyser (PP 6: PS 2020/21, p. 31: Resultater og prognoser, driftsgrene), der for nyligt er offentliggjort af Patriotisk Selskab. I "Resultater og Prognoser" ser man, at nettoresultatet pr so ligger på ca. 2.200 kr., hvilket er pænt, at smågriseproduktion kun lige hænger sammen med 7 kr. pr 30 kg gris, og at slagtesvin med 134 kr. var det næstbedste i de sidste 8 år. For griseproduktionen skal noteres, at vi ser bagud – fra juli 2020 – juni 2021. Det sidste halve år har været meget værre med et helt sygt forhold mellem afregningspris og foderenheder.

Markbruget endte med 1.428 kr. pr ha inden EnkeltBetalingsstøtte. Dette er det 4. bedste i de sidste 8 år. Og det er således nogenlunde gennemsnitligt. Lægges en enkeltbetaling på 1.900 kr. oven i, fås godt 3.300 kr. pr ha og det er 50 kr. bedre end i 1981, hvor jeg overtog Gunderslevholm – da var nettoudbyttet 3.250 kr. i Patriotisk Selskab. I løbende priser, ikke inflationskorrigeret...

Det bemærkes samtidig, at prognoserne for alle driftsgrene ser ind i forringelser i de to kommende år.

Ser man på de forskellige bedriftsstørrelser indenfor markbruget (PP 7: PS 2021, p. 64 & 65, Resultatopgørelse, Markbrug, Størrelsesgrupper), viser "Resultatopgørelserne" efter størrelsesgrupper, at der ikke er iøjnefaldende fordel ved at bevæge sig fra intervallet 500 – 800 ha til gruppen med mere end 800 ha.

Endelig opstiller Patriotisk Selskab en opgørelse (PP 8: PS 2021, p. 56, Resultatopgørelse, Markbrug geografisk) over resultaterne opdelt geografisk i hhv. Jylland, Fyn med øer, Sjælland samt Lolland-Falster. Det ses, at de tre første geografiske områder er næsten ens. Lolland-Falster har ca. 1.500 – 2.000 kr. mere i nettoudbytte.

Indenfor svineavl - nu griseproduktion - har det gået godt en tid, men nu er bytteforholdet mellem flæskepris og foderenheder helt skævt, vel i dag 4 : 1. Tillige er truslen (PP 9: Effektivt Landbrug, 21.10.21: AFS fører til nye områder med røde og sorte zoner) om Afrikansk Svinepest blevet kolossal trussel, der kan ramme planteavlens hårdt, hvis foderefterspørgselen falder. Vores næstformand, Birgitte Moltke har desværre meldt forfald på grund af corona-sygemeldte i hendes medarbejderstab, men hilser Jer alle og ønsker God jul. Grundet hendes fravær er forholdene om griseproduktion derfor berørt her og ikke i et selvstændigt indlæg fra hende.

Finansiering: Det ekstremt lave renteniveau har overordnet set ikke bevæget sig meget. Det har betydet en stor rentelettelse for erhvervet og det siges, at bankgælden er reduceret med 29 mia. kr., hvoraf de ca. 12 mia. kr. dog skyldes, at banksektoren har udgiftsført et sådant gigantbeløb som konstaterede tab.

Forslaget om introduktion af fastforrentede prioritetslån med 40 – 45-årige løbetider forfølges stadig nidkært; Fritzner og Prahls er "på" og kæmper videre.

Politisk udvikling: Hele det forgangne år har været præget af Regeringens tanker om én stor landbrugsaftale, hvor revision af CAP-reform i EU, en klimaafnåftale og regulering af landbrugets kvælstofregulering kædedes sammen.

Socialdemokratiet kom (PP 10, Effektivt Landbrug, 05.02.21, Regeringen tager syv principper med til forhandlingsbordet) tidligt med mange forskrækkende udmeldinger men tilkendegav dog, at de VILLE landbruget. De gik i luften med en 7-punkts konstruktiv plan. Man skal ikke glemme, at regeringen og dens støttepartier er valgt på grønt et mandat. Der var derfor stor spænding i begyndelsen af oktober.

Det så sort ud fredag d. 1. oktober, hvor alle så ind i en rød aftale, men hen over weekenden ændrede billedet sig til det bedre, hvilket vi kan takke landbrugsorganisationerne for. Mandag morgen d. 4. oktober blev der præsenteret en bredest mulig aftale.

Det første ben i aftalen – CAP-reformen, der står for Common Agricultural Policy, bliver der taget fra EnkeltBetalingsstøttet, op til 25 %, der så i et vist omfang kan genvindes ved såkaldte Eco-schemes. Disse er ikke på plads endnu. Dét, der foreligger, er ikke spiseligt for en gennemsnitlig konventionel planteavlsejendom.

Vi mangler Storbritannien, som traditionelt har lignet os i interessevaretagelse. De katolske lande, herunder Polen, der p. t. lægger landbrugskommissær til, har en anden opfattelse af formålet med landbrugsstøtte. Ikke at producere store mængder til fornuftige priser, men i stedet en tilværelse på landet, hvorigennem affolkning forsinkes. "Bruttoarealmodel" er af parlament, kommission og ministerråd i fællesskab.

Det andet ben - på Klimaområdet føres politikken med hovedet under armen (PP 11: LandbrugØst, 25.05.21, Klimaregnskab og efterspørgsel efter mad). Danmark følger et såkaldt nationalt mål, der ganske enkelt opgør CO₂-udslippet pr land. Lande med meget høj produktion, herunder landbrugslande med stor eksport, kommer til at se grimme ud. Lande som Andorra og Monte-Carlo bliver uskyldsrene, selv om der begge steder er den højeste andel af biler, der kører under 8 km på literen.

Klimatilgangen skal ændres efter den såkaldte livscyklus-metode, hvor produkter rangordnes efter, hvor input-effektive produkterne er. Det vil være den helt rigtige måde at tilrettelægge klimaindsatsen på – en input/output-model. Som vi også har plæderet for på kvælstofområdet i årevis. Grønne regnskaber eller balancebetragtninger. Arla og Landbrug & Fødevarer (PP 12: LandbrugsAvisen, 20.11.21, Klimaværktøj er et godt skridt i vores fælles indsats) anpriser da også et klimaværktøj efter de nævnte principper. Lande med store, intensive men også indsatsefficiente produktioner må stå sammen om, at det bliver livstidscyklusprincippet, der vinder. Man kan godt have to certificeringssystemer, tænk bare på skovbruget, hvor der både er FSC- og PEFC-mærkning.

Som planteavlere skal vi være meget opmærksomme på, hvordan væres CO₂-binding anerkendes – eller stjæles. En kornmark optager nogenlunde 1½ gang så meget CO₂, som der høstes i kerne. Vi burde derfor anerkendes og præmieres derfor, men (PP 13: LandbrugsAvisen, 20.11.21, Pas på klima-arvesølvet) stærke kræfter i andre brancher og sektorer sætter sig på klimakreditterne. Der bliver en kamp at kæmpe.

Det tredje ben i Landbrugsaftalen er kvælstofreguleringen. Her lykkedes det at få udskudt store indgreb til 2024, 2026 etc. Reduktioner på dyrkningsfladen sker ikke, hvis landbruget leverer på en række områder, herunder at nedbringe udledning til det nære havmiljø fra 58.000 tons til 38.000 tons årligt. Sker dette ikke (PP 14: Effektivt Landbrug, 07.10.21, Leverer landbruget ikke på kollektive virkemidler, falder hammeren), vil der fra blå fløj i Folketinget ske stramninger i form af den såkaldte miljø-garanti.

Det er en meget ukomfortabel situation og netop kvælstofreguleringen har altid haft Landøkonomisk Selskabs interesse. I landbrugsaftalen ses ingen særlig intelligent eller målrettet tilgang og truslen om normsænkninger, flere efterafgrøder etc. blev gentaget (PP 15: Effektivt Landbrug, 11.11.21, Sidste chance) af miljøminister Rasmus Prehn på delegeretmødet i Herning i november.

Og hvad er det så, at Landøkonomisk Selskab ser som de fejlslagne håndteringer af problematikkerne omkring kvælstof og den faglige regulering ?

Ja, vi mener ikke, at en generel og kollektiv indsats vil få tilstrækkelig virkning. I perioden (PP 16: Aarhus Universitet, 2019, Klimanormaliseret kvælstofudledning) 2011 – 2016 skete der nærmest en stigning til

havet til trods for, at det var år med successivt stigende undergødskning, flere efterafgrøder samt større økologisk areal. – virkemidler, der alle nævnes som tiltag, der kan vende tilbage.

Skal man virkelig gøre en forskel, må der kigges på enkeltbedrifterne (PP 17: LOOP-rapport 2017: N-overskud på bedriftstyper og forskelligt husdyrtryk). Det kan ikke passe, at der ikke er meget forskel i efterafgrødekrav til bedrifter, der har et forskelligt kvælstofoverskud med en faktor 1 : 6. Det ses, at i LOOP 1 på Lolland er overskuddet 33 kg N/ha og en kvægbedrift med undtagelsesbestemmelser har et overskud på 205 kg N pr ha. En forskel med som sagt 1 : 6. Kollektiv straf duer ikke. Det glædelige er, at flere og flere, også blandt landboforeningsformænd, men (PP 18: LandbrugsAvisen, 04.02.21, Større Jordbrug vil ikke bøde for andres kvælstof) også i Sektionen for Større Jordbrug bliver der sat krav om individuelle begrænsninger på den enkelte bedrift. Løsningen er balanceregnskaber.

Og skal der for alvor ske en reduktion af kvælstofbelastningen til det nære havmiljø, så etabler individuelle vådområdet. Giv landmanden et tilskud på 200.000 kr og lad ham etablere anlægget selv for ved egenfinansiering af resten. Og tilskriv den pågældende bedrift hele miljøgevinsten i form af tilbageholdt kvælstof og dermed færre efterafgrøder. Lav bassiner på 3.000 kvm. med revler af tagrør, flis og skærver. Så fjernes 600 kg kvælstof for hvert drænudløb med 45 ha bagland. Etableres der 6 – 8 i hvert landsogn, giver det 14.000 anlæg med en samlet effekt på 8.400 tons. Det ville hjælpe.

I regi af Østlige Øers Landboforeninger afsendte vi i efteråret 2020 et brev til SEGES med ønske om drøftelse af vores bekymringer om kvælstofreguleringen, samlet i 13 faglige spørgsmål. Grundet Corona blev mødet først afviklet d. 11. juni 2021. Vi fik kun afmålt 2½ time til drøftelserne og der var kun vilje til besvarelse af halvdele af spørgsmålene.

Vi deltog herfra med Christian Castenskiold, Povl Fritzner, Poul Henrik Prah og undertegnede. Overskriften for vores bekymring er "Når der ikke er styr på det faglige grundlag, er der ej heller et fagligt argumentationsberedskab og så bliver kvælstofindsatsen et politisk tag-selv-bord".

På mødet deltog flere fra SEGES samt Gitte Blicher-Matthisen, der er forskeren bag de indhentede data i LandOvervågningsOP-landene. Vi drøftede forholdet (PP 19: LOOP-afrapportering 2017: Sugeceller placeret helt hen i vejret) om de forkert placerede sugeceller og om, hvordan det blev håndteret. Bliver der korrigeret herfor og måles der på enkelt Sugeceller? Svaret var nej i begge tilfælde – en stor fejlkilde.

I drøftelserne med Blicher-Matthisen kom vi også ind på tallene bag hovedkonklusionerne (PP 20: Årlig GEUS-afrapportering 2018: Det årlige kvælstofkredsløb) om det såkaldte årlige kvælstofkredsløb. Og her navnlig med fokus på, hvad tabet fra natur- og skovarealer opgøres til. Der er et meget, meget svagt datamateriale som grundlag, viste det sig. Temaet om tab fra naturarealer viser sig at være et helt centralt punkt i den retssag, som den såkaldte Agerskovgruppe fører ved Østre Landsret.

Endelig forelagde vi for Blicher-Matthisen, at hendes retentionsberegninger (PP 21: LOOP-afrapportering 2017: Opgørelse af retention på baggrund af LOOP 7-indberetninger), viser en retention på 74 % mens Aarhus Universitets tal for tilsvarende område hidtil har været på 28 %. I førstnævnte tilfælde er der et drænudløbstab på 12 kg mens der i sidstnævnte tilfælde er et tab på 36 kg kvælstof. Er målet, at vi skal ned på et tab på 10 kg kvælstof i drænene, skal der ifølge målinger yderligere fjernes 2 kg. Og følger man modellerne, skal der fjernes 26 kg – en faktor 13 i forskel. Vi refererede til, at vi fra en kontorchef havde fået oplyst, at i Miljø- og Fødevarerministeriet tror de mere på modeller end på målinger! Gitte Blicher-Matthisen havde ingen kommentarer til den rejste problematik.

Som et led i Landbrugsaftalen er der kommet fokus (PP 22: Effektivt Landbrug, 29.05.21, Danmark når aldrig god økologisk tilstand med fortsat ensidig fokus på kvælstof) på andre – og andres - presfaktorer. Det

er et tema, som vi også gerne havde drøftet med SEGES, men det er der ikke kommet noget afklaring på. Selv har jeg, på baggrund af en lokal kilde, udarbejdet, hvad jeg finder et realistisk tab fra renseanlæg: Beregningen kommer frem til godt 13.000 tons kvælstof (PP 23: 17.07.20, egenproduktion, Spildevandsbelastning med kvælstof – alternativ beregning), og dette tal er over det dobbelte af de officielle tal. Forskellen beror blandt andet på, at jeg medregner et skøn over, hvor meget der tabes ved uregistrerede tab, typisk på ledningerne og ved samlebrønde.

Som nævnt vil Landbrugsaftalen kigge på andre presfaktorer og her bliver betragtningerne om mikroplast (PP 24: JyllandsPosten, 13.03.21, Bildæk udleder 600 gange så meget mikroplast som al kosmetik tilsammen) interessante. Mikroplast forekommer i tæt kontakt med vandmiljøet – renseanlæg og vejgrøfter og udgør i alt et tab på mellem 5.500 og 13.900 tons. Tænk hvis mikroplast hæmmer lysgennemtrængeligheden mere end nitrat i havmiljøet. Så er det måske med en indsats mod mikroplast, at vi skal skabe bedre forhold for ålegræsset.

Sagerne om PFOS fra brandskum går også i vores retning, når der ses på andre presfaktorer. Døren til fokus på andre presfaktorer er måske slået ind.

Overfor SEGES rejste vi desuden spørgsmålet om, hvorfra de ca. 1.300 tons kvælstof i Karrebæk Fjord stammer. Når man dykker ned i tallene, så er der opgjort en udledning ved Karrebæksminde, ved fjordens udløb ved vindebroen, på 1.300 tons kvælstof pr år. Dette tal ønskes nedbragt til 1.000 tons, altså en reduktion på 300 tons. Dette skal tilvejebringes ved efterafgrøder, braklægning, eller i sidste instans normsænkning og skovtilplantning. I arbejdsgruppen har vi haft en mistanke om, at det ikke kan passe, at landbrugsproduktionen er så belastende.

Multipliseres tabet på 12 kg kvælstof med et samlet landbrugsareal i Karrebæk Fjord-oplandet med 77.000 ha, fås et tab på 920 tons. Der er desuden 35.000 ha skov- og naturarealer med et oplyst tab på 2 kg kvælstof pr ha, altså et naturbidrag på 70 tons – i alt et samlet bidrag fra det åbne land på 990 tons.

Hvordan kommer vi så op på 1.300 tons? Mistanken retter sig derfor mod, om det er spildevandsbelastningen, der officielt er angivet til 64 tons, der er for lavt sat.

Hvis man leger med tanken om, at der tabes 13.183 tons kvælstof fra spildevand, jævnt over ovenfor, så er det med 5,78 mio. indbyggere 2,28 kg pr person og er der 137.000 beboere i Karrebæk Fjords opland, giver det 312 tons kvælstof. Det er måske disse godt 300 tons, der burde kigges på.

Dette fik vi ej heller drøftet.

Christian Castenskiold udfærdigede et detailleret referat, som vi sendte til SEGES. Derfra kom et modreferat og ønsket var, at vi fik et nyt, endeligt, afklarende møde, men dette er ikke sket.

Jeg har i øvrigt udvekslet en del faglige synspunkter med Agerskovgruppen. De har anlagt en sag om lovligheden af de mange efterafgrøder ved Østre Landsret. Jeg overværede på TV (PP 25: Effektivt Landbrug, 13.10.21, Sjællands formand rystet efter samråd) et samråd om efterafgrøder, som afslørede en uvidenhed, en overfladiskhed og en ligegyldighed hos de besluttende politikere.

Jeg er af den overbevisning, at de forsøg (PP 26: Effektivt Landbrug, 02.11.21, Efterafgrøder klart bedre for vandmiljøet end vinterafgrøder), som fødevarerminister Rasmus Prehn er disket op med, er misvisende – de stammer fra ekstremårene 2017 og 2018. Hveden er sået i dårligt såbed, der er tale om hvede efter hvede og målingerne af kvælstoftabet fra efterafgrødearealet er utilstrækkeligt og i øvrigt forudsætter

forårsplojning af jorden. Alt i alt nogle virkelighedsfjerne forsøg. Endelig er der ikke regnet på kvælstofmineraliseringen af nedarbejdede planterester fra efterafgrøden.

Mine antagelser om en forsøgsopstilling, der ikke svarer til praksis, (PP 27: Effektivt Landbrug, 09.11.21, Direktør uenig i ministerens betragtninger om efterafgrøder og vandmiljø) blev bekræftet af faglig direktør i Bæredygtigt Landbrug Jørgen Ewald. Han har også gennemgået forsøgene og påpeger mange svagheder i forsøgene.

Et forhold, der ikke er belyst af de landsdækkende forsøg, er at hvede optager kvælstof hen over hele vinteren. Yara (PP 28: Effektivt Landbrug, 06.05.21, Hveden arbejder videre i kulden) har vist, at rettidigt sået hvede optager op til 34 kg kvælstof frem til 31. marts. Optagelse af kvælstof i hhv. efterafgrøde og hvede kan illustreres ved, at efterafgrøden optager heftigt i begyndelsen mellem 20. august og 20. oktober mens hveden optager mere eller mindre det samme - men helt frem til 1. april.

Som sagt, så fører Agerskovgruppen en sag om efterafgrøder ved Østre Landsret. Sagen er nået til, at retten har udmeldt syn-og-skøn på de forskellige påstande, hvilket er bemærkelsesværdigt. Syn-og-skøn er ikke det mest ærefulde at blive mødt med og Aarhus Universitet må have en flov smag i munden. Endemålet er sikkert, at Agerskovgruppen vil til EU-domstolen (PP 29: Effektivt Landbrug, 10.09.21, Efterafgrødekrav skal trykprøves fagligt) og få rimeligheden i efterafgrøder bedømt. Hvis medlemmer her finder sympati for retsstatsprincippet, synes jeg I skal melde Jer ind og støtte Agerskovgruppen.

BNBO: Et andet forhold, der lægger an til domstolsprøvelse, er udpegningen af de såkaldte BNBO-områder på måske 6.000 ha. Men der er også rettet væsentligt fokus mod de meget mere udefinerede – men 100 gange mere omfattende - PotentieltInteresseOmråde-udpegninger på måske 600.000 ha.

Her er det organisationen Bæredygtigt Grundvand, der er initiativtager (PP 30: Effektivt Landbrug, 27.11.21, Forening kom på frierfødder på Sjælland). Bæredygtigt Grundvands påstand er, at det er myndighederne, der skal bevise, at der er en sammenhæng mellem regelret anvendelse af pesticider på dyrkningsfladen og forurening af borer. Denne sammenhæng er ikke påvist og kravet er derfor ikke i tråd med EU-rettes krav om en klar årsagssammenhæng mellem brug og belastning. Også her opfordrer jeg til indmeldelse og økonomisk støtte, hvis man sympatiserer med sagen.

Mink: Det er jo højaktuelle begivenheder, der udspiller sig i skandalen om udslettelse af hele mink-erhvervet. Formentlig en af de største politiske skandaler i mange årtier. Udover det helt absurde – at ingen har spurgt til hjemmelen – udstilles magtfuldkommenheden i statsapparatet. Hvor er det åbne folkestyre med lovprocesser, hvor faglige inputs afstemmes med lovgivers fremsatte forslag? Der er sket overgreb på fagligheden i helt uhørt omfang. Dyrlæger er ikke konsulteret og fag-embedsfolk er tromlet.

Spændende om statsministeren overlever.

Baltic Pipe: Nedgravningen af den 100 cm store gasledning på Sjælland er i store træk tilendebragt og reetablering er sket. Alligevel sidder mange tilbage med uafklarede forhold (PP 31: Effektivt Landbrug, 08.09.21, Baltic Pipe har ingredienserne til en fuldbyrdet skandale). Overtaksationskommissionen har lige givet kommissarius medhold i de lave erstatninger. Så det eneste, der kan ændre erstatningerne, er sagsanlæg. Erstatningerne tager ikke højde for de særligt bebyrdende vilkår og ejheller fravigelsen af gæste-princippet. Det er op til den enkelte, om man vil indbringe sin sag for domstolene.

Pesticid-handlingsplan: Round-Up, der vel er verdens mest anvendte, blideste og mindst giftige plantebeskyttelses-middel, står for udfasning i Tyskland. Og Østrig har været tæt på forbud i mere eller mindre omfang. Det skal bemærkes, at plantebeskyttelses-forbruget, målt i aktivt stof, over en årrække er

faldet fra 6.000 tons til nu 2.500 tons aktivt stof. Tilmed er de plantebeskyttelsesmidlerne samtidig faldet i giftighed.

Det skal bemærkes, at i bestræbelserne på at holde kulstof, reduceres jordbearbejdning og pløjning opgives. Det sker i såkaldte Conservation Agriculture-systemer. Men både dette dyrkningssystem og undladelse af pløjning fremmer græsukrudt. Og hvad er svaret herpå ? – brug af mere Round-Up. Et virkeligt dilemma.

Vandløb: Helt centralt og konkret rejser se mange oversvømmelser om den såkaldte VASP-model, som regulerer vandføringen, er korrekt Helge Danneskiold-Samsøe og undertegnede har klarlagt, at modellen ikke tager højde for ruhedsændringer i vandløbs sider – og kun ændringer af vandløbsbunden.

Retssager: Bæredygtigt Landbrug, som har en igangværende sag om kvælstofspørgsmålet, som Landbrug & Fødevarer har binterveneret i, har skiftet advokat til Interlex. Det vil sige væk fra Hans Sønderby, og Bæredygtigt Landbrug har proklameret, at deres sag så sandelig rummer efterafgrødespørgsmålet.

I Landbrug & Fødevarer har der været en tilbageholdende attitude til at føre sager. I efterafgrødespørgsmålet har det skyldtes et kriterie om, at en miljømæssig byrde skal reducere indkomsten med mindst 25 %, for at være væsentlig. Og det er ikke kun markbrugsindkomsten, men hele virksomhedsindkomsten. Kriteriet virker sært – og søgt.

Vi har i bestyrelsen ikke været oplyst om, at 25 %-væsentlighedskriteriet kendes i andre sammenhænge. Det kan nok undre, at det skal ses sammen med andre indtægtsforhold. Man hører i ny og næ om uklarheder om parkeringsbøder lander i retssystemet. En bøde på få hundrede kroner kan da ikke flytte en almindelig borgers indkomst med over 25 %.

ØØ(L): I oktober 2019 blev der, med vores protest, gennemført organisatoriske ændringer i Østlige Øers Landboforeninger.

Resultatet af vedtagelsen betyder, at Østlige Øer herefter har følgende formål:

- At forvalte den formue, som så dygtigt er opsamlet i Østlige Øers Landboforeninger
- At finde og indsætte bestyrelsesmedlemmer i udvalget Roskilde Dyrskue
- At finde og indsætte bestyrelsesmedlemmer i Landbrugspolitisk Forum Region Øst
- At finde og indsætte bestyrelsesmedlemmer i det såkaldte Innovationsudvalg, som er et foretagende, der vil engagere yngre landmænd med henblik på at vække interesse for at involvere sig i organisationsarbejde

Der har været tale om en meget tung start men der er ved at ske noget nu. Det erhvervspolitiske Forum, som også rummer Nordsjællands Landboforening og Familiebruget på Sjælland, arbejder med analyser af Susåen før og efter Næstved By, blomsterstriber, etablering af fjordparker, ny halmleverandørforening, BMG-sagen, drøftelse af dagsordener i Landbrug & Fødevarers primærbestyrelsesmøder, holdning til solceller, CAP-reform om vekseldrift, pesticidstrategi, yngre landmænds etableringsvilkår, Eco-Schemes og så videre.

Roskilde Dyrskue: 2021 var desværre anden gang, at Roskilde blev afløst grundet Corona. Tilmed skete der det triste, at Charlotte Frimer Petersen ikke så sig vel i foretagendet og opsagde sin stilling. Det er et stort videns-tab i både Dyrskuet og i Østlige Øer og vi takker meget, meget varmt for de sidste 13 – 14 års fortrinlige indsats.

Til erstatning for Charlotte i Dyrskuet er ansat Camilla Dupont (PP 32: Effektivt Landbrug, 15.10.21, Forsker ny direktør for Roskilde Dyrskue), som jeg traf forleden og som gav et glimrende indtryk. Hun har en mangefacetteret karriere bag sig, bl. a. som forsker, som offentligt ansat i lederstillinger og som formand for Vikingspillene i Frederikssund. Hun er uddannet jurist.

Dyrskuet blev i 2020 kompenseret af de statslige Corona-støtteordninger forventningen er den samme for i år. Men det er ikke let at holde dampen oppe, når der ikke er aktivitet.

Lykkeligvis kunne Store Hestedag gennemføres her i efteråret og med besøgsrekord.

Organisatoriske ændringsforslag i Landbrug & Fødevarer: De varsler om ændringer og en ny struktur i primærbestyrelsen, som var oppe i 2019, blev dengang lagt i graven. Men det kan godt komme op snarest. Vores holdning er, at tyngden i bestyrelsen af Landbrug & Fødevarer må nødvendigvis ligge hos aktive landmænd. Det er ikke hensigtsmæssigt, at de store andelsselskaber har så stor indflydelse. De ejes trods alt af landmænd og den ultimative interessevaretagelse må være primærlandbruget.

Desværre har Povl Fritzner – dansk landbrugs svar på Klods Hans - besluttet (PP 33: LandbrugsAvisen, 08.11.21, Povl Fritzner stopper i Landbrug & Fødevarers primærbestyrelse), i en alder af kun godt 71½ år, at trække sig tilbage.

Povl har arbejdet utrætteligt for landbruget, ikke mindst de østdanske interesser. Med en næse for politiske strømninger og et legendarisk netværk helt ud over det sædvanlige, er det lykkedes at sætte dagsordenen i en mere end 30-årig periode. Differentieret hektarstøtte, halmsagen, sukkerroesagen, kvælstofsagen, dannelse af å-laug, 45 årig løbetid for realkredit, biintervenering i Bæredygtigt Landbrugs "Århundredes sag", påpeging af det urimelige træk på 150 kg kvælstof ved én manglende ha med efterafgrøder, for mange kraftfodertyper og sidst BMG-sagen har haft stor indflydelse, fokus og opbakning fra Povl. Og ved siden af er der oparbejdet en gigantformue i Roskilde Dyrskue og Østlige Øers Landboforeninger – til gavn for forsvaret af rammevilkårene for østdanske landmænd. Stor, stor tak derfor og tak fordi du fortsætter i Roskilde Dyrskue.

Povl Fritzner erstattes af Poul Henrik Prah, Smakkerup, (PP 34: LandbrugsAvisen, 13.11.21, Godsejer nyt medlem af L&F's primærbestyrelse), der er næstformand i Gefion. Jeg kender ham som en utrolig dygtig planteavler og en person med en fantastisk god dømmekraft. Han har mange synspunkter, som flugter med dem i Landøkonomisk Selskab. God vind til Prah.

Søren Søndergaard har nu siddet godt et år i formandsstolen. Han gør det efter min opfattelse rigtig, rigtig godt. Og det til trods for store og uforudsete udfordringer, da han blev valgt. Jeg tænker her på Minskandale, Landbrugsaftale og MeeToo.

MeeToo: I et datterselskab til Landbrug & Fødevarer, DanBred har der udspillet sig en rigtig kedelig sag med forulempelser af kvindelige medarbejdere fra direktørens side. Den siddende datterselskabsbestyrelse, som er nærmest til at håndtere sagerne, har ageret utilstrækkeligt og ude af trit med, hvad der forventes i 2021. Tilmed har ikke alle oplysninger tilgået Landbrug & Fødevarers formandskab. Selv om det som udgangspunkt er datterselskabsbestyrelsen, der har ageret utilstrækkeligt, er sagen landet i Landbrug & Fødevarer. Ikke alle mellemregninger er klarlagt, (PP 35: Effektivt Landbrug, 15.10.21, Landmænd kræver svar fra Landbrug & Fødevarer efter direktør-exit) men sagen har resulteret i et smerteligt brud mellem Anne Arnhung og Søren Søndergaard. Det er en dybt ulykkelig situation, fordi Landbrug & Fødevarer har mistet en velanskreven og erfaren direktør. Og bruddet har efterladt organisationen med murren og frustration. Vi håber meget, at der rettes op på dette. Det må ikke resultere i medarbejderflugt eller vanskeligheder med rekruttering af de bedste ansøgere.

Omdømme i øvrigt: Mange landmænd går med en rygmarvsreaktion om, at erhvervet har dårligt omdømme. Glædeligt er det derfor (PP 36: LandbrugsAvisen, 13.11.21, Troværdighed: Landmænd i smørhullet blandt hjemmehjælpere, buschauffører og revisorer), at en undersøgelse viser noget helt, helt andet. Af undersøgelsen fremgår det, at landmænds troværdighed er 1½ gang højere end politikere og kun 10 % lavere end lægers og 15 % lavere end sygeplejersker. Bravo !

Kontingent til Landbrug & Fødevarer: Kontingentet er også i år steget voldsomt. Et kontingent kan for så vidt godt være højt og alligevel acceptabelt. Men det forudsætter, at medlemsforeningerne får noget for pengene. Og det er måske her det kniber. Vi håber stadig på bedre tider.

Medlemshvervning: Det har været nævnt flere gange før, at vi vil styrkes, hvis I skaffer flere medlemmer. Emnet er ikke mindst aktuelt i det forgangne år, hvor der har været drøftelser om strukturændringer i L&F-organisationen, og hvor vi bebrejdes at være så få medlemmer. Der har været stillet jysk forslag om, at de helt små foreninger ikke måtte komme med til formandsmøderne.

Det skal derfor opfordres herfra - skaf os meget gerne nogle flere medlemmer.

Afslutning: Det var en længere svada, hvor mange emner er berørt. Jeg håber ikke, at I går hjem med et dårligere humør, end da I ankom. Men de mange udfordringer kan i sidste ende resultere i, at vi mister modet (PP 38: Effektivt Landbrug, 03.09.21, Er vi mon tættere på dagen, hvor bønder ikke gider mere ?). Der forekommer desværre episoder, hvor landmænd på ellers sunde bedrifter, giver op og sælger ejendommen. En trist og farlig udvikling.

Slutteligt skal der lyde en stor og varm tak til bestyrelse og værtskaber ved bestyrelsesmødeafholdelse. Jeres engagement og mødedeltagelsesprocent er flot, også ved de adskillige virtuelle møder, som vi har måttet ty til.

Endvidere skal der lyde en meget, meget varm tak til Palle Henriksen for regnskabsføringen. Vi må desværre undvære Palle i dag, da han ikke tager chancer med mulig smitterisiko med Corona.

Og sidst, men ikke mindst, et stor og meget varm tak til Charlotte Frimer Petersen for en kæmpe indsats. Vi er utrolig glade for, at du er blevet hos os som sekretær, selv om du har skiftet job til Dansk Industri.

Tak for ordet